

Dialog byl natočen ve čtvrtek 10. dubna 2014 odpoledne v pracovně Josefa Huška, Na Průhonu 773 / 12, Praha 7, Holešovice.

MS: *Vážený pane řediteli, jak vnímáte rok 1989, jak o něm přemýšlíte? Jaké naděje jste do něj vkládal? Případně, jak se naděje naplnily?*

JH: U mě je to trochu problematické, protože se od roku 1971 živím zahraničním obchodem. V letech 1975 – 1980 jsem byl v naší ambasádě v Bangladéši. Od roku 1982 do prosince 1988 jsem sloužil v Nigérii, roku 1989 jsem se vrátil do Československa. Pochopitelně člověk vnímal nějaký neklid, který zde byl. Napjatě jsem sledoval, co se děje v Sovětském svazu za Gorbačova a v USA za Reagana, protože vzhledem ke zkušenostem z roku 1968 bylo zcela jasné, že jestliže se něco má změnit u nás, musí se změnit v Sovětském svazu. Při pohledu z Nigérie jsme vnímali různé komentáře toho, co se zde dělo. Existovaly různé rady pracujících, nějaké uvolnění ve smyslu podnikání. Prožil jsem totiž rok 1968 velice aktivně, byl jsem předsedou různých mládežnických organizací. Za to mě v době normalizace čekal menší postih na vysoké škole. Od roku 1971 jsem pracoval v zahraničním obchodě, kde byly pohledy kádrováků velice důležité pro další existenci člověka. Bylo jasné, že člověk nemůže unáhleně reagovat na to, co se někde „semele“, a musí svůj přístup k těmto záležitostem zvažovat uvážlivě.

MS: *Opatrnost vystupuje z vašich slov, ale vkládal jste do změn naděje?*

JH: Nejsem člověk, který za socialismu trpěl. To znamená, že v roce 1989 jsem byl náměstkem ředitele podniku zahraničního obchodu. Cestoval jsem, byl jsem relativně dobře zaplacen, měl jsem odpovědnost za vývoz v objemu X miliard korun. Je pravda, že dělník ČKD Lokomotivka měl třikrát větší plat než já. Taková byla doba, taková byla realita. Člověk s tím byl smířen.

MS: *Režim preferoval dělnickou práci, ...*

JH: ... a já jsem s tím byl smířený.

MS: *V roce 1985 přichází Gorbačov a s ním perestrojka, ale českoslovenští politici na vrcholných pozicích tuto skutečnost „nevnímali“.*

JH: Není to pravda. Jeho kroky se vnímaly velice ostře a detailně. Pamatuji si, jaké zklamání bylo zde v Československu, kdy Gorbačova v Praze vítaly davy na Příkopech. Chtěly od něj slyšet, že perestrojka bude i v Československu. O to větší bylo zklamání, když tajemníkovi KSČ Jakešovi řekl: „Eto vaše dělo“, a tím všechny u nás zklamal, neboť nechal vlastně další politický vývoj na našich politicích. Nejen my, ale i východní Německo, Rumunsko byly baštami komunistického ortodoxního režimu, jenž u nás trval 20 let. Z toho pohledu bylo jasné, že lidé ve vedení státu mimo Lubomíra Štrougala byli v podstatě existenčně zainteresováni na tom, aby k žádným politickým změnám nedošlo, protože by je tyto politické změny smetly. Pravděpodobně ne zabily jako Ceausescu, ale smetly. Zkrátka – bez listopadu 1989 by asi stěží tito političtí funkcionáři odstoupili. Proto jejich pád urychlil hlas lidu.

... Co lidé žádali? ...

MS: *Posuneme se zpět před rok 1989, a to k režimu a ideologii. Jak se na ni díváte? Můžeme se tázat, jestli nebylo lepší vytvářet „spravedlivější svět“, „nového člověka“, jak východiska prezentovala strana? Cítím, že chcete něco uvést k „revolučním časům“ ...*

JH: Když si vzpomenete na demonstraci na Letenské pláni v listopadu 1989, tehdy se předpokládalo,

že prezidentem se stane Ladislav Adamec, to znamená reformní komunista. Dav na Letenské pláni nekřičel, že chce kapitalismus. Dav - v souladu s rokem 1968, kdy se mluvilo o reformně socialismu - předpokládal, že když se to nepodařilo v roce 1968, poněvadž nám změnu nepovolili Rusové, budeme moci reformovat socialismus v roce 1989. Havel ve svých vystoupeních nemluvil o návratu ke kapitalismu, ale vždy se jednalo o nápravu chyb. Žil jsem v tom režimu od narození, měl hromadu chyb, měl hromadu nedostatků. Hloupost vládla světem, ale ta vládne i nyní. Díky tomu vidíte, že dav byl vyburcován k aktivitám až po listopadu 1989, kdy lidé toužili po úpravách systému. Neříkám však, že rovnou po změně společenského a hospodářského systému. Tu nikdo neočekával. Za Gorbačova v Sovětském svazu nikdo v socialistických zemích nevěřil ve změnu politického systému, i když mezi jednotlivými zeměmi byly rozdíly. Vnímali jsme, jak daleko se dostala Jugoslávie se svým částečně soukromě hospodařícím kapitálem, a kde jsme zůstali my, bez normální lidské aktivity a iniciativy poněvadž například i holič musel být součástí nějaké socialistické organizace.

MS: *Soudím, že se sluší připomenout myšlenky, jež uváděl textař Michal Horáček: „Lidé spíše než dramatickou změnu chtěli demokratizaci systému v rámci systému“, ale vývoj šel dál.*

JH: Nevím, jestli demokratizace je pravé slovo.

MS: *Nakonec jsme vykročili k obnově demokratického zřízení a tržního hospodářství.*

JH: Zde je nutné říci, že po 25 letech víme, jak zdatní ekonomové působili v Prognostickém ústavu, kde na jedné straně byl Valtr Komárek, někde jinde byl Miloš Zeman, někde jinde byl Václav Klaus, někde jinde byl Vladimír Dlouhý, někde jinde byl Karel Dyba, Ivan Kočárník. To znamená, že lidé měli jistou vizi, kterou pravděpodobně připravovali na základě zadání z ÚV KSČ. Propracovaná změna - v tom smyslu, že opustíme socialismus a přejdeme ke kapitalismu - neexistovala. V listopadu 1989 nikdo nevěděl, že se blížíme ke kardinální změně politického systému.

... Disent - demokratická opozice ...

JH: Pro disidenty byl vývoj v listopadu 89 zcela jasným překvapením. To po revoluci přiznávali i oni. Řekněme si upřímně, do roku 1989 byli na okraji společnosti. Nebyli praporečníky změny režimu, že by hlásali: budování socialismu nahradíme budováním kapitalismu.

MS: *Souhlasím. Sluší se říci, že právě tato periferní skupina byla pro Západ důležitá. Skrze ni snad také bylo na Československo nahlíženo. Podíleli se na „přemostění“ z totality do demokracie.*

JH: Myslím si, že ne. Jestliže si vezmete skutečnost, že jsme se Západem spolupracovali, a to ekonomicky i politicky, měli jsme všude ambasády. Naši představitelé se s představiteli západních zemí - od Helsinek, které byly v roce 1975 - normálně setkávali. V minulosti se hovořilo o studené válce. Prakticky to jsou hesla, ve skutečnosti vztahy fungovaly zcela normálně. Musím říci jednu skutečnost, že Československo v té době nemělo nikde na světě žádného nepřítele. Se státy, kde jsme měli ambasády, jsme měli velmi korektní politické i ekonomické vztahy. V současnosti tomu tak bohužel není a tento stav mě velice mrzí.

MS: *Jednoduše se systém roztránil.*

JH: Ne, zbytečně došlo k jeho úmyslnému rozbití.

... Pozitivum režimu ...

MS: *Bylo by vhodné se zeptat, jaké pozitivum měl minulý režim?*

JH: Pozitivum bylo v tom, že systém byl vymyšlen pro dolních deset milionů. Mimo to - že lidé

nemohli cestovat, mimo to, že zde nebylo k dostání vše, jako bylo na Západě – měli jisté základní životní jistoty. Samozřejmě, jako se nadává nyní, nadávalo se tehdy. Když se nadávalo v hospodě umírněně, nikoho nezavřeli. Když jste vystoupil a dělal letáky, zavřeli vás. Jen si vezměte současnost. Nějaká komunistka chválila Klementa Gottwalda, obvinili ji z pobuřování. Je logické, že vládnoucí politická garnitura v každém státě si hájí svou pozici, hájí si režim, který ji vynesl k moci. Bylo to v 18. století ve Francii, když se lidé vzbouřili proti Bastile a neuspěli, vládnoucí elity je popravily. Tyto praktiky existují i nyní. Vezměte si, že jistý pan Snowdon v USA řekne, že je něco špatně, a nemůže se vrátit do vlasti. Jak vidíme, tyto skutečnosti existují všude. Jelikož mám procestovaný skoro celý svět, mohu vám říci, že ve všech státech to funguje obdobným způsobem. Záleží na tom, jak je silná vláda. Čím slabší, tím silnější je tamní tajná policie a ta samozřejmě postihuje nepřátele vlády.

... Nebezpečné pojmenovávat ...

MS: *Když někdo v minulosti kriticky pojmenoval stávající stav, mohl za to nést nějaké důsledky. A měl pravdu?*

JH: Co je pravda?

MS: *I Pilát se tak tázal. Tímto problémem se zabývají myslitelé, a jejich názory se tříští.*

JH: Měl jsem problémy s různými lidmi, s různými příslušníky StB. Když jsem někde za něco bojoval, nelíbilo se jim to, a proto mě třeba chtěli vyhodit ze školy, ale kdo neměl obdobnou zkušenost? V současné době často musíme rebelovat proti negativním krokům vlády, nečinnosti úřadů, korupci, atd. Hrozí nám za to postih? A musíme odpovědět, hrozí.

MS: *A to proto, aby s věci pohnuly kupředu.*

JH: Samozřejmě, když někdo může a chce, zkomplikuje mi můj profesní život přes státní instituce. Protože děláme velký byznys a potřebuji k jeho realizaci podporu státu, musím si dávat pozor, abych neoprávněně nekritizoval někoho na nesprávném místě. Nemusel bych to „přežít“ a také nechci pykat za to, že si svobodně hlásám svou pravdu. Na rozdíl od vás jsem starší, jsem zkušenější, a proto jsem opatrnější.

MS: *Váš přístup bychom mohli nazvat pragmatickým.*

JH: Není to pragmatické, ale je to důležité, aby člověk přežil. Podívejte se, jak skončil Jan Hus.

MS: *Na hranici a popel rozsypán do Rýna.*

JH: Tím, že se stal někdo mučedníkem, věci nepomohl.

MS: *Soudím, že když se jím stal, připomínáme si jej dokonce státním svátkem.*

JH: Co ale změnil? Vezměte si Jana Palacha, vezměte si Jana Zajíce. Husitské hnutí skončilo porážkou. Palachovské demonstrace vždy rozehnali. Moc má sílu vás převálcovat. Bohužel moc je na straně státu a tím pádem vládnoucí politické garnitury.

MS: *Ano, ale lidé z Charty vyznávali postoj, že jsou hodnoty, za které se vyplatí trpět.*

JH: Netýká se to jen lidí z Charty. Když někdo chtěl změny ve fabrice, aby něco bylo jinak, nemusel být chartistou. Stačilo, že za to bojoval. Buď se mu to podařilo změnit, anebo jej mašinérie semlela a šel umývat okna. V podstatě jde o míru jeho osobního vzdoru.

MS: *Záleží na správném vyhodnocení situace.*

JH: Řeknete-li chartisti, je vhodné si položit otázku, kolik jich bylo.

MS: *Uváděl jste, že se jednalo o periferní část společnosti.*

JH: Sametovou revolucí v listopadu 1989 přišla k moci nová vládnoucí garnitura. Byli v ní i lidé, kteří byli do listopadu 1989 na periferii společnosti. Vládnoucí garnitura si musí dát do vlády a do všech spojených institucí lidi, kteří mají stejné nebo obdobné smýšlení. Toto je základní atribut toho, aby mohla navrhnout změny systému a byla schopna je prosadit. Musí ovládnout i média. Tím pádem něco, co bylo periferního, se stává nosným. Takový je následek úspěšných revolucí.

... Exil, emigrace ...

MS: *Část svého života jste strávil v zahraničí. Neměl jste zájem tam zůstat?*

JH: Tyto pocity mám spíše nyní.

MS: *Dobrá, ale jak se díváte na lidi, kteří opustili svou vlast? Byla to jejich volba, chtěli žít ve svobodném systému.*

JH: Takto bych to neviděl. Zním mnoho emigrantů. Ne za všemi útekou byla touha po svobodě.

MS: *Je tam též snaha být ekonomicky zajištěn?*

JH: Záleží jak u koho. Samozřejmě jsou ženy, jako například Blanka Matragi, které se provdaly do zahraničí a jsou schopny žít plnohodnotně v dané, v tomto případě arabské společnosti. Zním to z Libanonu, kde na každém rohu vidíte její plakát. Jedná se o úžasnou ženu, která by samozřejmě nikdy v Československu nedosáhla toho, čeho dosáhla tam. Se svou vizí, s uměním byla schopna ohromit kastu princezen, které mají peníze na to, aby ji ocenily. U nás by s tím měla problém, protože zde nebyli bohatí lidé. Je spousta lidí, kteří odešli z politických důvodů, protože je nebavilo zde žít, neměli možnost cestovat, atd. Samozřejmě největší emigrace byla po vstupu Rusů, kdy – dá se říci – celý národ byl z jejich okupace znechucen a otráven. Naděje na realizaci politických změn zmizela. Mnoho lidí z toho titulu uteklo do zahraničí. Zním duchovní, kteří emigrovali, protože jim nedovolili studovat teologii. Za emigrací jednotlivce je vždy něco, co je specifické pro danou osobu. Není možné to paušalizovat.

... Stav společnosti v roce 1989 ...

MS: *Než budeme hovořit o demokracii a kapitalismu, je vhodné se vás jako praktika zeptat, v jakém stavu byla společnost a hospodářství v přelomovém roce? Jaké charakteristiky byste jí přiřadil?*

JH: Je potřeba říci, že v letech 1986, 1987, 1988 pod vlivem Sovětského svazu nebyly poměry v Československu růžové, protože hlavní problém byl v tom, že bylo patrné zaostávání technického rozvoje v porovnání s kapitalistickými zeměmi. Ztratili jsme „drive“ toho, co ještě v šedesátých letech bylo, poněvadž kdyby bývalo došlo ke změně v roce 1968, rozdíl mezi Československem a Rakouskem byl dva, tři roky. Tehdy zde byl náboj a potence lidí k tomu, abychom technický rozvoj, a i vedení státu tehdy s Otou Šikem, Eduardem Goldstückerem a s jinými osobnostmi v nějaké elegantní formě udrželi. Je potřeba říci, že tehdy v lednu roku 1968 byl Dubček až asi 7. kandidátem na vedoucího tajemníka KSČ. Byl zvolen z toho titulu, že bylo jasné, že byl nejslabší. Obě dvě antagonistické skupiny ve vedení KSČ se dohodly na něm, protože si myslely, že s ním budou „mávat“ ve prospěch svých názorů. Samozřejmě v roce 1989 byl ekonomický rozdíl mezi západními státy a Československem mnohem větší.

MS: *Jan Vrba hovoří o patnáctileté zaostalosti.*

JH: Je to možné. Závisí na druhu průmyslu.

MS: *Hovořil o globálu, ale řídil textilní podnik Textilana.*

JH: Shodou okolností jsem vyvážel textilní stroje. V době normalizace byl československou televizí natočen seriál Inženýrská Odyssea. Pojednával o vynálezcích sprádacích strojů PD 200 a ty jsem shodou okolností vyvážel. Měli jsme unikátní technologie na tryskové stavy, také na tiskařské stroje, tam jsme byli špička. Vyváželi jsme letadla z Aera Vodochody. Mnoho produkce bylo však určeno pouze pro socialistický tábor. Nevýhoda byla v tom, že konkrétně Sovětský svaz, který byl odběratelem největší části naší produkce, nechtěl modernizaci strojů, nechtěl inovace, protože vycházel z toho, že má kvanta našich strojů, a kvůli zjednodušení obsluhy a kvůli zajištění náhradních dílů nechce nic nového. Z toho pramenilo technologické a technické zaostávání našeho průmyslu. Měli jsme zde zdravotnictví, které nějak fungovalo, bylo dostupné každému. Fungoval zahraniční obchod. Měli jsme ambasády, obchodní oddělení po celém světě. Se spoustou zemí jsme měli velmi dobré obchodní vztahy. Po roce 1989 jsme po vzoru západních ekonomik, ale i pod jejich vlivem zrušili mimo jiné RVHP. To vedlo ke ztrátě našich nejdůležitějších trhů a v mnoha případech jsme je vyklidili úplně. Z mého hlediska to byla velká hloupost. Do vzájemných mezistátních vztahů začali vkládat i různé jiné „priority“, než byla snaha o pouhou obchodní výměnu. Následovalo zavírání našich velvyslanectví v mnoha zemích, zrušili jsme tam obchodní oddělení, a navíc jsme zrušili ministerstvo zahraničního obchodu – a to v zemi, která má několik desítek procent HDP tvořeno právě exportem. Tento přístup lze označit za nestydatost a hloupost. Ačkoliv jsme my zkušenější proti těmto rozhodnutím bojovali, nebylo nám to nic platné. Je též nutné říci v porovnání se současnou dobou, že politici, kteří vládli v devadesátých letech, byli muži činu, protože byli schopni rozhodovat. Byli schopni činit rozhodnutí i o negativních věcech.

MS: *Politika měla drive a jasně směřování?*

JH: Na rozdíl od 90. let jsou vlády v posledních letech velice alibistické. Stávající vláda má mnoho populistických opatření, která stojí hromadu finančních prostředků, nedovedu si představit, z jakých zdrojů chtějí všechny tyto návrhy financovat.

... Demokracie a demokratická politika ...

MS: *Částečně jste se dostal i do reality vládnutí, ale vraťme se k obecné rovině. Jak si definujete demokracii?*

JH: Je vhodné užít slova Winstona Churchilla: lidé nevymysleli nic lepšího.

MS: *Není náhodou demokracie cestou pro populisty? Lidé volí ty, kteří se jim snaží zalíbit.*

JH: Když si vezmete Jiřího Paroubka, vidíte, že na jedné straně vyhrál volby, ale na druhé straně - vzhledem k populistickým názorům, jež se pokoušel prosadit, byla proti němu opozice tak silná, že ho to i ve vlastní straně smetlo.

MS: *Jsou zde korekční mechanismy demokracie v podobě konkurence názorů?*

JH: Vezměte si vládu Petra Nečase. Snažila se jít cestou zcela opačnou. To znamená – prosazovala nepopulistická opatření, antilidová opatření. Též ji to smetlo. Je nutné vidět zlatou střední cestu, ale bohužel nám v politice chybí vizionáři, kteří by řekli: chci jít touto cestou, rád bych dosáhl těchto a těchto cílů. Politici vládnou ze dne na den bez toho, aby naplňovali nějakou vizi, kam jdeme. Uvedu příklad ze současnosti: Jeden den se vypíše tender na Temelín, který stojí stovky miliard, po čase ti

samí politici řeknou, že jej zrušíme. Jedná se o příklad nehorázné ekonomické neodpovědnosti. Na jedné straně – Zeman bojuje za kanál Dunaj, Odra, Labe, aby zde byla zaměstnanost, na druhé straně – někdo ve vládě rozhodne, že nám jadernou elektrárnu Temelín dostaví zahraniční firmy, když Dukovany i první část Temelína byly postaveny Škodou Jaderné strojírenstvím. Jaká to nehoráznost!

MS: *Tento přístup můžeme považovat za případ českého diletantství.*

JH: Mohl jsem poslouchat lidi z obranného průmyslu. Byli jsme vždy považováni za zemi, která vyvážela zbraně. Proč je vyvážela? Jelikož je uměla vyrobit. Dnes nejsme schopni ani koupit pušky české provenience. Koupíme si je raději z Finska. Stejný případ je s tanky. Koupili jsme Pandury z Rakouska. Kde bylo Rakousko, a kde jsme byli my? V současné době se kvůli korupci dává přednost tomu, že se mnohé koupí ze zahraničí, což je hrozné.

... Vize pro vládnutí ...

MS: *Když se podíváte na obnovu demokratické politiky, vnímáte tam nekompetentnost lidí, kteří dělají strategická rozhodnutí, jednotliví vize hlavních politických stran pro naši zem, tedy koncepce, kam by měla jít naše republika, zde neexistuje.*

JH: Přesně tak.

MS: *Sluší se říci, že jsou zde instituce, které pomáhají s definicí vizí. Můžeme zmínit: NERV (Národní ekonomická rada vlády), CESES (Centrum pro sociální a ekonomické strategie při UK), ale je otázka, zdali je hlavní hráči též berou v potaz.*

JH: Máte pravdu.

MS: *Když se podíváte na vývoj naší politiky ve čtvrtstoletí svobodného státu, v počátcích se využíval potenciál, který jsme zde měli, dělala se důležitá opatření. Dnes jsme v době, kdy se přešlapuje, vidíme, jak vyspělý střeoevropský stát dohánějí země, které byly daleko za námi.*

JH: Ano, je to tak, se současným stavem spokojen nejsem.

MS: *Člověk může říci – budu proto dělat vlastní byznys?*

... Fungující stát ...

JH: Nemůžete to jen tak říci, protože k tomu, abych mohl tyto věci v mém případě dělat a prodávat, potřebuji fungující stát. Je to dáno tím, že naše komodity jsou určeny státním institucím, neboť vyrábíme tramvaje, prodáváme elektrárny a čističky vody. Neprodáváme žádné spotřební zboží, a proto je pro mě prioritní, aby fungoval stát jako počátkem devadesátých let, kdy jsme měli fungující podporu zahraničního obchodu. Vezměte si, že tato firma vznikla na zelené louce a její základní kapitál dosahoval 100 tisíc korun. Po 25 letech máme základní jmění 449 milionů. To bylo dosaženo právě díky výsledkům v exportu, protože jsme měli podporu státních institucí EGAP a ČEB. V současné době víte z tisku, s jakými problémy se tyto instituce potýkají. To se odráží na jejich aktivitách.

MS: *Čím si vysvětlujete, že v devadesátých letech služby státu byly kvalitní ve srovnání s tím, co je zřetelné nyní – drolení státu?*

JH: Za prvé, korupce nedosahovala takových rozměrů jako v současnosti. Za druhé, lidé, kteří zastávali vedoucí rozhodovací posty ve státních institucích, byli kvalifikovaní, uměli se rozhodnout,

nebyli to žádní odložení politici. O schopnosti umět se rychle rozhodnout svědčí i skutečnost v případech, kdy jsme deblokovali zahraniční dluhy. V té době rozhodující činitelé řekli, a hlavně rozhodli – dáváte nám takovéto a takovéto podmínky, my je bereme a vy je naplňujete. V současné době přijdete na Ministerstvo financí ČR s nabídkou na „dealokaci“ dluhů v řádech desítek milionů EUR a dotyční pracovníci vás vyprovodí se slovy: „My si žádné rozhodnutí v této záležitosti na sebe brát nebudeme“, protože každá deblokace pro ně znamená obhájit ztrátu a oni přece nehledí na to, že na druhé straně – pro stát deblokace znamená příjem finančních prostředků.

MS: *Myslíte si, že to tehdy bylo způsobeno tím, že tam byla patřičná kontinuita s minulostí?*

JH: Ne, jednalo se o úplně nové lidi, kteří tam přišli z Prognostického ústavu, Ekonomického ústavu apod. Uvedu příklad: nyní nás oslovili Kazaši, usilují, abychom „deblokovali“ jejich dluh. Stávající garnitura na Ministerstvu financí ČR řekla: „Ne, my si to nevezmeme na svědomí, že bychom měli rozhodnout, že z části zahraničního dluhu Česko dostane jen tuto část. Raději to vykazujme v plné hodnotě, ať to rozhodne někdo jiný.“ Přitom říkáme, že do rozpočtu potřebujeme každou korunu. Skutečně, rozhoduje se tímto způsobem.

MS: *Stát dostatečně nekooperuje a neslyší na výzvy?*

JH: Neřekl bych, že nekooperuje. Je nutné říci, že na některých rozhodujících místech jsou lidé, kteří nedokážou rozhodovat, ačkoliv je jasné, kam má rozhodnutí směřovat. Úředníci se bojí vzít na sebe odpovědnost za rozhodnutí, protože proč by si měli „pálit prsty“.

MS: *Se strachem se nikam nedojde.*

JH: Ano, a to je zdroj našich stávajících problémů. Vezměte si jen primátora Prahy – Bohuslava Svobodu, který se snažil bojovat proti korupci, a nakonec jej systém smetl, a nikdo se jej nezastane.

MS: *Lidé, kteří byli v Praze s korupcí spojeni, nejsou stíháni.*

JH: Příkladem je pan Janoušek, který může někoho zabít, a nedostane se ani k soudu. Jednoduše se neměří všem stejným metrem.

MS: *Podle vás lidé, kteří vykonávají politiku v Čechách, mají spíš parciální zájmy, než aby hájili zájem státu? Stát je v tomto ohledu příliš anonymní.*

JH: Nevím, zdali se to dá takto říct. Každý z nás je jiný. Každý z politiků je jiný. Někde se vylíhl nějaký politik, a nesmazatelně se vryl do našich pamětí. Jen si představte, kolik zde bylo ministrů zdravotnictví, a kolik si jich pamatujeme? Možná pana Julínka, jelikož měl malého mluvčího pana Tomáše Cirkta.

MS: *Možná není problém, když je pohyb na vrcholných pozicích, ale je nutné, aby fungoval stát, aby kroky státu byly předvídatelné, aby se právní normy neměnily jako na běžícím pásu.*

JH: Máte pochopitelně pravdu, ale na druhé straně, pokud si vezmete nižší úředníky na různých ministerstvech, člověk vnímá, že se jedná o lidi, kteří nechtějí vyčnívat z řady, kteří se nechtějí ukvapovat v rozhodnutí, aby nedostali přes prsty, neboť nemají definitivu, mohou je kdykoliv vyhodit. Je možnost na místa ředitelů odborů dosadit nějakého kamaráda. Stačí si vzít post prezidenta policie. Co se tam semlelo? Ani nevíte, proč je vyhodili. Nakonec vyhodili oba.

MS: *Předvídatelnost je znakem stability systému.*

JH: Ano, máte pravdu, ale jestliže se s každým ministrem mění toto obsazení, pak je to jednou čehý,

podruhé hot. Předvídatelnost neexistuje ani v otázce spravedlnosti. Jeden soudce rozhodne: „Bárta je vinný.“ Druhý rozhodne: „Bárta je nevinný.“ Nakonec odsoudí jiné aktéry sporu. I tam, kde máte předem stanoveny normy rozhodování a posuzování, to u nás nefunguje.

MS: *Člověk by si mohl vypomoci Senekovou tezí: „Co nezakazuje zákon, zakazuje stud.“ Mezi námi jsou lidé, kteří se chovají tak, že sice nejsou v rozporu s normami, postrádají však hlas svého svědomí, a proto jsme svědky neustálých sporů.*

JH: Ve středověku platilo Desatero, co z něj platí nyní?

MS: *Vždyť je to na lidech, co z dobrých příkazů splní! Pro slušné lidi platí Desatero stále. Je nutné, aby lidé, kteří jednájí v rozporu s ním, byli včas ...*

JH: ... potrestání – padni, komu padni. Toto se však nedodrží.

... Kapitalismus ...

MS: *Pokročme dále, jak vnímáte obnovu hospodářského řádu – kapitalismu – tržní hospodářství? Je podle vás tržní hospodářství něčím přirozeným? Člověk je určen ke směně? Tímto procesem se vytváří trh, i bohatství. O kapitalismu se v počátku změn nehovořilo.*

JH: Ano, máte pravdu. Nehovořilo se o kapitalismu, ale o tržním hospodářství. Tím, že jsme prožili přechod od socialismu k tržnímu hospodářství, zaregistrovali jsme jednu strašně důležitou věc. Aby vám fungovalo tržní hospodářství, na všech stranách musí být peníze. Jestli peníze na straně kupujícího nejsou, musí se hledat jiné formy. Jednou z forem je návrat do prvobytně pospolné společnosti, ke směně zboží a bude to barter, nebo budete hledat politickou cestu. Někde přesvědčíte gubernátora, který řekne, že za dlužnou stranu peníze uhradí. Právě začátky devadesátých let byly odrazem toho, že jsme pokračovali ve využívání dobrých vztahů, které jsme si „vybudovali“ v různých zemích, abychom měli odbyt pro české zboží. Právě tato situace nám pomáhala k tomu, že jsme dodávali zboží ruským naftařům. Ti měli naftu, koupili jsme ji od nich, a tu část, kterou jsme nepotřebovali, jsme prodali někam jinam atd. Tyto obchody jsme dělali v Africe – koupili jsme nějaké africké zboží a dodali jsme naše, ovšem fakt je, že se nejednalo o nic nového. Již za socialismu existovala OZO „Transakta“, která v zemích, jako byl Pákistán, Bangladéš a mnoho jiných, organizovala barterové dohody, kde se nakupovala juta nebo čaj proto, aby se prodaly české strojírenské výrobky. A ty se prodávaly různě po světě, aby se zpět získaly peníze. Nejednalo se o novou záležitost. Trh zde fungoval svým způsobem již předtím, protože snaha nějakým způsobem vyvážit byla eminentní. Aby trh mohl fungovat, byla třeba i devalvace koruny a její volná směnitelnost. Tím pádem došlo k tomu, že jsme najednou začali prodávat za reálné ceny.

... Kapitalismus a obchod ...

MS: *Devalvace, o níž hovoříte, byla provedena v roce 1990. Zároveň byla zavedena vnitřní směnitelnost a v roce 1995 byla zavedena plná směnitelnost.*

JH: Rád bych řekl: v roce 1991 jsme jako INEKON vyvezli 200 lokomotiv do bývalého Sovětského svazu. V roce 1990 byla cena jedné lokomotivy 500 tisíc rublů. V korunách stála 5 milionů korun. V roce 1991 se nám podařilo za jednu lokomotivu už získat 936 tisíc dolarů, což bylo řádově 20 milionů korun. Trh se najednou otevřel tak, že výrobce z roku na rok dostal za jednu lokomotivu čtyřikrát víc. Ale na druhé straně – Rusové řekli: my vám neprodáme naftu za cenu v rublech, ale zaplatíte nám světovou tržní cenu v dolarech. Tím se trh otevřel a mělo to tu výhodu, že jsme se najednou dostali k reálným světovým cenám. Byli jsme konfrontováni s otázkou, jestli se s tím dokážeme poprat. Na druhou stranu otevřelo to možnost, že i do Česka se mohlo začít volně dovážet

zboží, které se sem dosud z titulu nedostatku volně směnitelné měny nedováželo.

MS: *Vysvětlujete dopady liberalizaci zahraničního obchodu, což byl krok ekonomické transformace. Sluší se říci, že jsou kritici, kteří říkají: příliš se liberalizoval. Vyspělé země kapitalistického Západu mají svůj obchod chráněn, ...*

JH: ... aby tam nevníklo levné čínské zboží.

MS: *Jak uvažujete o tomto kroku?*

JH: Nyní je to tak liberalizováno, že toto je pasé.

MS: *Dotkněme se jedné skutečnosti, na níž jste upozornil. Říkal jste, že byla škoda, když se zrušilo RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci.*

JH: Ještě v roce 1989 jsem byl členem orgánů RVHP. Pro nás to mělo tu výhodu, že jsme měli ošetřeno, kolik Rusko a obecně východoevropské státy z roku na rok absorbují lokomotiv, tramvají, aut. Po liberalizaci začal odklon od socialistického plánování, ochrana našeho trhu se otevřela zahraniční konkurenci, a zahraniční trhy jsme si nechránili, naopak přišli jsme o ně. To byl i jeden z důvodů, proč zbankrotovalo ČKD Praha, proč zbankrotovala Škoda Plzeň. Dalším důvodem byla i skutečnost, že tito výrobci neměli kvalitativně srovnatelné výrobky se Západem, a proto i v západní konkurenci začali ztrácet své výsadní postavení na východních trzích.

MS: *Dobrá, měli bychom tedy říci: díky obchodu se zeměmi RVHP měla tato země pohledávky?*

JH: Ano, již jsme se toho dotkli. Od roku 1986 nám Rusové zcela neplatili za vyvážené zboží. Dodávali jsme zboží do rozvojových zemí, které nám rovněž neplatily. Je logické, že to je všeobecný jev. Bylo tomu tak, i tomu tak bude. Vezměte si například, kolik současných pohledávek má Německo za Ruskem.

... Kapitalismus bez kapitálu? ...

MS: *Důležitý pro obnovu tržního hospodářství je především kapitál, který zde neexistoval. Jan Vrba, ministr Pithartovy vlády, usiloval o to, aby se určily strategické podniky tvořící páteř ekonomiky a vytvářející finální produkt. Měl představu o propojení se zahraničními partnery, jako to bylo realizováno v případě Škody Mladá Boleslav. Jak se zpětně díváte na tento plán? Zahraniční investor přináší know – how, přináší i kapitál v podobě peněz.*

JH: Myslím si, že privatizace Škody zcela jasně ukázala, že se mělo jít touto cestou, poněvadž byla správná. Je potřeba si také říci, že když se začal rozvíjet trh, ale i korupce, ne všichni měli prioritní zájem na tom, aby zde zahraniční investoři rozvíjeli konkurenční produkt. Vezměte si společnost John Deer, což je společnost vyrábějící traktory. Ten neměl žádný zájem, aby zde fungoval Zetor.

MS: *Stejným příkladem je cukrovarnický průmysl?*

JH: Souhlasím.

MS: *Například do společností Škoda Plzeň měl vstoupit Siemens, do Tatry Kopřivnice Mercedes. Během dvou let fungování Pithartovy vlády byla snaha „podchytit“ podniky, ale nakonec zvítězila „česká cesta“, což byla privatizace na úvěr. Jak přemýšlíte nad těmito postupy v kontextu vlastní podnikatelské cesty?*

JH: Sdělím vám jednu skutečnost: V roce 1994 jsem koupil Druchemu a vlastníme ji do současnosti.

Bylo to v době, kdy se zde otevřel trh, kdy byly české úrokové sazby na úvěry do třiceti procent, proti tomu marka měla jedno procento. Začaly zde působit obchodní řetězce a my jsme měli proti tomu nějakým způsobem konkurenčně obstát. Protože jsem chtěl koupit ČKD Praha, získal jsem jakési postavení ve smyslu toho, že jsem se mohl setkávat s ministry vlády a mé problémy s nimi projednávat. V té době jsem prosil ministra průmyslu, ať nám legislativními opatřeními pomohou zajistit další existenci našich firem v tak nerovnoprávném konkurenčním prostředí. Jeho odpovědí bylo: Jste v rybníku, je zde tržní prostředí, musíte se naučit plavat. Nakonec Druchema přežila – díky tomu, že se nám podařily jiné obchody a byli jsme schopni finančně kompenzovat náklady, které by Druchema ze svých zdrojů nebyla nikdy schopna poskytnout. V roce 1994 jsme vedle snah o koupi ČKD Praha stačili zakoupit majoritní podíl v Nováckých chemických závodech na Slovensku za miliardu a 217 milionů. Z roku na rok jsme dosáhli zisk přes 200 milionů slovenských Kč. Oficiálním vykazáním takového zisku jsme udělali chybu, neboť jsme upozornili na to, že tato chemička může být vysoce zisková. Za vlády premiéra Mečiara nám byla majorita v této fabrice zcizena oficiálními slovenskými institucemi, přestože naši slovenští zaměstnanci v Bratislavě demonstrovali za to, abychom jako majitelé NCHZ zůstali. Pro nás je potěšující, že na konci tohoto případu slovenské soudy rozhodly v náš prospěch a naše investice nám byla vrácena. V tomto případě jsme dokázali, že s pomocí českých bank se dala i na Slovensku realizovat takzvaná česká cesta. Novácké chemické závody – NCHZ měly obrátit pět miliard slovenských korun. Nám se podařilo výrobu zorganizovat tak, že jsme lidem zvedli platy, zbylo na daně a vytvářeli jsme slušný zisk. Potom, co jsme NCHZ opustili, nové vedení přivedlo tohoto výrobce do ztráty ve výši 500 mil. Kč. ČKD Praha jsme chtěli koupit z toho důvodu, že jsme uměli jejich výrobky prodávat. V dané privatizaci jsme neuspěli, ale následující desetiletí ukázala, že jsme se i mimo ČKD naučili projektovat a vyrábět technicky dokonalé tramvaje, se kterými jsme se dostali až do Washingtonu D. C. V takový úspěch českých tramvají se v době největšího rozkvětu ČKD Praha nikomu v Československu ani nezdálo. Obdobný úspěch jsme měli i v oblasti prodeje lokomotiv, které jsme na jedné straně dodali do stávajících teritorií, jako byl Vietnam, Kambodža, Maďarsko, ale na druhé straně jsme 40 lokomotiv vyvezli do Itálie a do Německa.

MS: *Též jste zastoupeni v Salzburgu.*

JH: Ano, máte pravdu, do Salzburgu jsme dodali 9 modernizovaných železničních jednotek. Byl to náš první vývoz tohoto druhu do západní Evropy, a věříme, že ne poslední. Tohoto úspěchu se podařilo dosáhnout díky vysokému know-how našich projektantů, konstruktérů a výrobních dělníků.

... Vláda, její zásahy a kontexty ...

JH: České strojírenství se ve světě proslavilo spolehlivou konstrukcí svých strojírenských výrobků. Je po nich stále poptávka, ale mimo jejich kvalitu rozhodují ve světové konkurenci i platební podmínky. Jak už jsem dříve uvedl, existovala velice dobrá proexportní opatření. V současné době musím s lítostí konstatovat, že státní podpora exportu v podstatě zkolabovala. Uvědomují si to všichni, kdo s tím mají co dočinění, ale alibistická řešení převládají před ráznými kroky k nápravě.

MS: *Máte ji v papírové podobě, politici ale export svými činy opomíjejí.*

JH: Jedná se o opakovaná zaříkávadla politiků. Bohužel, skutek utek.

MS: *Stát v devadesátých letech založil Českou exportní banku, EGAP.*

JH: To vše až do roku 2007 perfektně fungovalo.

MS: *Čím to, že došlo k ústupu?*

JH: Odešli lidé, kteří to uměli. Byli tam dosazeni jiní, kteří to tak neumějí, bohužel v současnosti jsou tam dokonce takoví, kteří se bojí rozhodnout.

MS: *Jistě důležitým zásahem byla ekonomická krize.*

JH: V roce 2007, kdy začala krize, tehdejší vedení řeklo: je krize, musíme připravit parametry půjček a pojistek tak, abyste se na trhy dostali vy, a ne konkurence. Dáme vám co nejlepší podmínky, protože víme, že to umíte, víme, že neděláte pojistné podvody a podobně. Poskytneme vám takové podmínky, abyste porazili v náročnějším boji konkurenci a dostali se na trhy. Nyní je – bohužel – tendence opačná. Schvalování všeho trvá nepatřičně dlouho a podmínky pojistek i úvěrů nám znemožňují bojovat s konkurencí.

MS: *Zkrátka „pěkný“ český stát.*

... Co z minulosti zaniklo? ...

MS: *Vaše společnost vytváří investiční celky a Československo zemí investičních celků bylo. Proč se podle vás v této tradici nepokračovalo? Hrál roli rozpad východních trhů?*

JH: Ne, investiční celky se vyvážely do rozvojových zemí. Jestliže nemáte financování, nevyvezete nic. Tím se stalo, že naše know-how v některých sektorech průmyslu postupně zaniklo.

MS: *Máte problém to celé udržet pohromadě v tom smyslu, aby se to dalo v širokém rozsahu vyrobit. Když porovnáte kvalitu investičních celků našich a západních, nedopadáme nejlépe.*

JH: Za dvacet let jsme ztratili znalost, know – how, které zde existovalo za socialismu. Samozřejmě investiční celky měly v minulosti podporu vlády, měly podporu bank. Bylo to prioritní, protože je lepší vyvést jednu cementárnu než vyvést jeden lis. K tomu, abyste uspěl, musíte mít zabezpečenou konkurenceschopnost. V současné době jsme v situaci, že naše cementárna stojí 200 milionů Kč, čínská stojí 140 milionů Kč. Ta je srovnatelná po technické stránce s naší technologií, ale má na rozdíl od nás podpořené financování. Máte tu výhodu, že někdy můžeme tvrdit, že Číňané ji postavit neumí. Bohužel, ale dobře víme, že to není pravda.

MS: *Do budoucna tato věta nemůže být argumentem.*

JH: Známe Čínu, neboť tam vyrábíme tramvaje. V Číně je takový trend, že marže jednotlivých výrobců se pohybují mezi jedním až dvěma procenty ceny. Když se tyto náklady nasčítají v rámci ceny investičního celku, pak dokáží Číňané nabídnout svou cenu na úrovni dvou třetin naší, a to je rozhodující.

MS: *Důležitá je též cena pracovní síly.*

JH: Když vyjdeme opět ze zkušeností z Číny, kde děláme tramvaje, jejich mzda je už na polovině naší. Z mého pohledu je nejdůležitější výše marží.

MS: *Nesmíme opomenout vzdělanou pracovní sílu, to bylo úkolem státu. Jak vnímáte proměny v této oblasti?*

JH: Negativně. To znamená, že nemohu pustit penzistu do důchodu, protože za něj neseženu kvalifikovanou náhradu. Na tramvaje máme projekční kancelář a máme tam i osmdesátníky, kteří se v práci dožili požehnaného věku, a nemohu je uvolnit, jelikož za ně není náhrada.

MS: *Čím to podle vás je?*

JH: Rozhodlo se například, že se nebude maturovat z matematiky. V průmyslovém státě budou všichni ekonomové, právníci. Je to opět o tom, že zde není vize ve smyslu, čím chceme být. Jsme svědky populistických rozhodnutí: lidé nemají rádi matematiku, zrušíme ji!

MS: *S tím se ale vyřazujeme ze společenství vyspělých zemí.*

JH: Zaregistroval jsem, jak jsme propadli v mezinárodních srovnávacích testech studentů.

MS: *Máte na mysli sestup, který zjistil výzkum gramotnosti organizace OECD?*

JH: Nejedná se o sestup, ale o propadák. Když vidím pořad „Nikdo není dokonalý“. Vezměte si, co za našich dob chtělo školství, byl to pendrek, co školství chtělo na mém otci. Co lidé tenkrát znali? Když tuto skutečnost srovnáte s dneškem, je to děsné. Co bude znamenat rozhodnutí, že všichni budou vysokoškoláky? Sníží se požadavky, aby kdejaký „pitomec“ mohl být vysokoškolákem.

MS: *Soudím, že se to již děje na poli soukromých vysokých škol. Místo toho, aby bylo podporováno kvalitní střední školství, lidé půjdou na vysokou školu, prodlouží si své mládí, ale v budoucnu se nebudou moci uplatnit na trhu práce, ačkoliv v současnosti je počet nezaměstnaných vysokoškoláků není velký v porovnání s těmi, kteří mají základní či střední vzdělání.*

JH: Musíme se tázat, co dělají? Jdou pracovat jako recepční do hotelu?

MS: *V jistém ohledu se jedná o znehodnocení jejich kvalifikace, ale i ve Spojených státech cosi vystudujete a pak děláte něco jiného.*

JH: Jedná se o naše peníze, které se prošustrují. Pak zde chybí odborníci do projekce strojírenské výroby.

MS: *Měli bychom připomenout, že velké společnosti jako Škoda Auto si jednotlivé pracovníky vychovávají samy.*

JH: „Nestojíme si všichni finančně tak dobře, abychom na to měli. Stačí mi, že musím saturovat hromadu věcí, na které stát peníze nemá. Například nemocenská trvající 14 dní aj.

... Otázka společnosti Inekon ...

MS: *Po obecnějších tématech by bylo dobré se dotknout i vaší společnosti Inekon, třebaže vaše odpovědi na obecné otázky k ní směřují. Zmínil jste, že jste začali v roce 1990. Rád bych se zeptal, jestli jste neuvvažoval o emisi primárních akcií?*

JH: Ne. V současné době jednám o tom, že k nám vstoupí Číňané.

MS: *Není škoda, že se české společnosti neucházejí o kapitál na burze?*

JH: Řeknu, proč to dělám. Je to z toho důvodu, že mám různé kontrakty v Africe, Jižní Americe, v Asii. Ty jsou ve stamilionech euro. EGAP ani Česká exportní banka nemají zdroje na to, aby se účastnily těchto velkých obchodů. Jediní, kdo zdroje mají, jsou Číňané. Jestli mám zajistit, aby část zisku z participace šla do Česka, musím využít čínské zdroje.

MS: *Není vám líto, že téměř po 25 letech od obnovy kapitalismu zde nemáme funkční kapitálový trh?*

JH: O něj jsem se nikdy nezajímal, je mi lhostejný. Spíše mně vadí skutečnost, že podpora exportu, která zde byla do r. 2007, 2008, již není. První tramvaje jsem prodal v Americe v roce 1999. Jel jsem

tam a předpokládal jsem, že se budeme dohadovat tři, čtyři roky. Američané řekli: vše jsme dohodli, kupujeme to, neznáme vás, a proto chceme stoprocentní „performance bond“. Byl jsem překvapen, jelikož z normálního obchodu znám, že performance bond je pět, deset procent. V té době jsem zavolał šéfa EGAP pana Paríška a říkám mu: „Máme možnost v Americe prodat tramvaje, jste schopni zajistit stoprocentní performance bond?“ Odpověď zněla: „Podepište to, uděláme to.“ Zavolał jsem do České exportní banky paní Hrnčířové, náměstkyni generálního ředitele, a sděluji jí tuto skutečnost. Též doporučila, abychom kontrakt podepsali, že společnost, kterou zastupuje, se kontraktu zúčastní. Vše bylo bez osobních schůzek, jen „na telefon“. V současné době jsme měli jít do tendru v Athénách, jenž byl financován Evropskou unií. Po patnácti letech pojišťování tramvajů mi nějaký hlupák z EGAPu napíše, že si není jistý, jestli umíme vyrábět tramvaje. Z tohoto pohledu zde podpora exportu mizí. Jsou tam úředníci, kteří si kryjí vlastní záda, z toho důvodu je nutné se přesunout jinam. Mrzí mě to, ale tak tomu je. Říkám to otevřeně na všech možných fórech.

... Hodnocení a chyby ...

MS: *Dobrá, kdybyste měl zhodnotit čtvrtstoletí. Jaká slova byste užil? Čeho jsme dosáhli a jakých zásadních omylů jsme se dopustili?*

JH: Já bych čtvrtstoletí rozdělil na dvě části, a to je část do světové finanční a hospodářské krize a část po krizi. To znamená období, které již trvá 6 let. Myslím si, že do krize, tedy do roku 2007, jsme nějakým způsobem klopýtali kupředu, ale byly zde politické garnitury, které měly odvalu rozhodovat. Někakým způsobem jsme se ubírali kupředu. V podstatě zde nebyl populismus, jaký je typický pro kroky současné vlády. Vývoj někam směřoval. V současné době nevíme, co od vlády můžeme očekávat. Na jedné straně tvrdíme, že máme prioritní země, že potřebujeme exportovat, že potřebujeme vyrábět. Na druhé straně děláme kroky, které jsou „papežštější než papež“. Unie rozhodne vůči Rusku nějakým způsobem, a my, aby nějaký politik vynikl, řekneme: chceme ještě další sankce! Vypustí informace, že máme největší nezaměstnanost, a těmi sankcemi nezaměstnanost stoupne. Z čeho to chce kdo financovat? Z čeho chce kdo financovat nárůst penzí? Z čeho chce kdo financovat, že jsme zrušili poplatky v nemocnicích? Kde na to vláda chce vzít finanční prostředky?

MS: *Bohužel, populismus vládne světem.*

JH: V české kotlině takovým způsobem, že to nemá obdoby.

MS: *Jak vidíte budoucnost ČR v rámci Evropské unie a globalizovaného světa? Po roce 1990 jsme postupnými kroky integrovali, pokračovali jsme v kontinuitě exportní země ...*

JH: Je otázka: jsme v Evropské unii? Papírově tam jsme. Vlády v posledních letech dělají vše pro to, abychom tam nebyli. Od vstupu do Evropské unie jsme plédovali pro to, abychom měli euro, nakonec vládnoucí strana, řekla, že euro nebude. Nikdo však neví proč. Někteří pyšně vyhlásili, že jsme poslední zemí rakouskouherské monarchie, která má od roku 1870 vlastní měnu, a to korunu. Nevíme, co vlastně chceme.

MS: *V roce 1989 jsme se vymezili, co nechceme. Někdo postoj jasněji artikuloval, někdo to cítil. Zkrátka, čeká nás další výzva. Děkuji vám za milé setkání.*

P.S.:

MS: *Jak jste se osobně účastnil obnovy demokracie a kapitalismu?*

JH: Asi tím, že jsem už na podzim roku 1990 založil Inekon. Opustil jsem svou zajištěnou existenci v PZO Pragoinvest a vrhnul jsem se do víru podnikání. Se všemi klady, se všemi zápory. Ale jsem chodící kronikou budování kapitalismu v českých zemích a na Slovensku. Na obnovení demokracie

jsem se nepodílel.

MS: Účastnil jste se kuponové privatizace, jakožto velké příležitosti obnovy kapitalismu?

JH: V té době jsem měl právníka, sociálního demokrata, a ten kuponové privatizaci nevěřil. Proto jsem nijak zvlášť nespekuloval, co udělat s kuponem, a proto mně kuponová privatizace nic nepřinesla.

MS: Co jste říkal na rozdělení Československa na dvě samostatné republiky? Nepřispělo rozdělení k eliminaci slovenského nacionalismu, což vedlo k lepší spolupráci v rámci Visegrádského společenství a také k opětovnému setkání v Evropské unii?

JH: Ztratili jsme Slovensko a vše, co s tím souvisí.